

БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЦЕНТР ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ»
Програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа»

**Програма підвищення кваліфікації
педагогічних працівників**
**«НАСКРІЗНЕ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНЯ»**

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні правління БО «Центр освітніх ініціатив»
14 квітня 2020 року

Львів 2020

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Наскрізне формування та оцінювання громадянських і соціальних компетентностей в закладі загальної середньої освіти. Педагогічна майстерня»

Розробники: тренерська команда Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» Арабаджи С., Боярчук О., Герасим Н., Зиль В., Кідалова Н., Королюк С., Кравченко Н., Ломакіна Г., Мелещенко Т., Микитюк Л., Мойсеїв С., Ніколаєнко С., Полтавська Д., Філіпенко Т., Чушак Х.

Програма розроблена благодійною організацією «Центр освітніх ініціатив» у співпраці з Європейським центром імені Вергеланда (Осло, Норвегія) в рамках Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа», що реалізується за підтримки МОН України з коштів, наданих МЗС Норвегії.

Цей інноваційний курс спрямований на навчання цілого педагогічного колективу освітнього закладу за допомогою засобів дистанційного навчання та виконання завдань на місці, без відриву від робочого процесу.

Мета: підготовка педагогів до реалізації положень концепції «Нової української школи» на рівні базової середньої освіти, зокрема, до розвитку ключових громадянських та соціальних компетентностей наскрізно (на всіх предметах).

Напрямок: реалізація сучасних педагогічних практик компетентнісного навчання учнів (наскрізний розвиток громадянських і соціальних компетентностей).

Обсяг: 4 модулі по 10 годин; у залежності від обраних модулів, слухач може пройти від 10 до 40 годин підвищення педагогічної кваліфікації.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очно-заочна (за дистанційної підтримки).

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- соціальні та громадянські компетентності – вміння та ставлення, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- професійно-педагогічна компетентність – застосування інтерактивних педагогічних технологій та сучасних педагогічних методик, тренінгових і дослідницьких форм роботи, роботи в малих групах кооперативного навчання задля формування та оцінювання громадянських та соціальних компетентностей;
- мовленнєва компетентність – вміння вислуховувати, аргументовано висловлювати власну позицію;

- підприємницька компетентність – вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя, а також застосовувати проектний підхід задля розвитку ключових компетентностей;
- інформаційно-цифрова компетентність – активне застосування ІКТ у процесі самостійного навчання й при навчанні учнів (платформа moodle, хмарні сервіси, та ін.);
- автономне навчання – дистанційна форма навчання розвиває вміння планувати своє навчання, керування часом; варіативність запропонованого курсу сприяє розвитку навиків самостійного відповідального фахового навчання;
- академічна доброчесність – розуміння поняття та практикування академічної доброчесності при адаптації та розробці навчальних вправ.

Місце (місця) надання освітньої послуги: дистанційне навчання, а також реалізація навчальних завдань за місцем роботи педагогів.

Очікувані результати навчання:

Модуль 1

адаптує існуючі навчальні вправи з одночасного розвитку ключових та предметних компетентностей для уроків свого предмету за наданим зразком;
створює навчальні вправи з одночасного розвитку ключових та предметних компетентностей для уроків свого предмету за наданим зразком;
діє з урахуванням принципів академічної доброчесності;
надає конструктивний зворотний зв'язок колегам щодо створених ними навчальних вправ з одночасного розвитку ключових та предметних компетентностей;
користується хмарними сервісами (Google-документами, папками, та ін.) та тулбоксом на сторінці Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа».

Модуль 2

пояснює важливість інтерактивного навчання для розвитку громадянських та соціальних компетентностей;
аргументує важливість застосування інтерактивного навчання в умовах Нової української школи;
характеризує інтерактивне навчання, його відмінність від фронтального навчання;
розкриває суть кількох методик інтерактивного навчання;
пояснює, як конструювати сучасне освітнє середовище, зокрема, практичне застосування інтерактивних педагогічних технологій та сучасних педагогічних методик, тренінгових і пошукових форм групової роботи на уроках зі свого предмету;
складає власні навчальні вправи для одночасного розвитку громадянських та соціальних й предметних компетентностей на основі інтерактивних методик;
володіє застосунками онлайн-зв'язку для організації та проведення дистанційного та інтерактивного навчання.

Модуль 3

пояснює особливості формувального оцінювання;
аргументує важливість формувального оцінювання для наскрізного розвитку громадянських та соціальних компетентностей;
визначає виклики, які існують для запровадження формувального оцінювання в базовій школі, та способи їх мінімізації;
характеризує декілька технік формувального оцінювання;
аналізує техніки формувального оцінювання щодо їхньої мети;
обирає техніки формувального оцінювання, які найбільше підходять для предмету, який викладає, та власного педагогічного стилю;
адаптує та створює власні вправи для формувального оцінювання на предметі, який викладає.

Модуль 4

пояснює важливість систематичного використання формувального оцінювання;
володіє значним арсеналом технік формувального оцінювання;
використовує техніки формувального оцінювання з різною метою;
розробляє стратегію формувального оцінювання при викладанні одного тематичного блоку на своєму предметі;
демонструє готовність до змін, гнучкість, постійний професійний саморозвиток.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат.

Випускна робота: індивідуальна творча робота (педагогічна розробка) на завершення кожного модулю.

Оплата: безкоштовно.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Адаптація та створення навчальних ресурсів з розвитку громадянських та соціальних компетентностей на предметах, які викладають слухачі.

Час за робочою навчальною програмою – 10 годин

Тема 1.1. Адаптація навчальних вправ з розвитку громадянських та соціальних компетентностей за зразком
(інтерактивна майстерня, 4 години)

Опрацювання навчальних програм з предметів, які викладають слухачі, з огляду на теми, на яких зручно працювати над формуванням громадянських та соціальних компетентностей.

Ознайомлення з деталізацією громадянських та соціальних компетентностей (Рамка компетентностей для культури демократії, в 3х томах).

Ознайомлення з трьома вправами із Посібника з освіти в галузі прав людини за участі молоді «Компас» ([«Хвилиночку!»](#)), [«Де ви стоїте?»](#) та [«Намалюй слово»](#)).

Творче завдання:

- Як ці вправи можна використати на предметах, які викладають слухачі?
- Під час викладання яких тем?
- Як варто модифікувати ці вправи, щоб вони допомагали розвивати ключові громадянські та соціальні й предметні компетентності на уроці?

Тема 1.2. Створення навчальних вправ з розвитку громадянських та соціальних компетентностей
(творча майстерня, 6 годин)

Ознайомлення з прикладами вправ з розвитку громадянських та соціальних, а також предметних компетентностей, розміщених в [тулбоксі](#) Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа».

Аналіз існуючих вправ для предметів, які викладають слухачі.

Аналіз типових помилок та недопрацювань при створенні власних вправ.

Надання конструктивного зворотного зв'язку: практикум.

Творче завдання 1: створення власної вправи з розвитку громадянських та соціальних, а також предметних компетентностей, відштовхуючися від вправ з посібників з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини, а також посібників для розвитку компетентностей для культури демократії Ради Європи.

Творче завдання 2: зворотній зв'язок на вправи з розвитку громадянських та соціальних, а також предметних компетентностей, розроблені колегами.

Завдання на розвиток ІКТ: [додавання вправи до тулбоксу Програми «Демократична школа»](#).

Модуль 2. Створення навчальних ресурсів з розвитку громадянських та соціальних компетентностей на предметах, які викладають слухачі, на основі методик інтерактивного навчання.

Час за робочою навчальною програмою – 10 годин

Тема 2.1. Інтерактивні методи навчання

(інтерактивна майстерня, 4 години)

Опрацювання інформації про інтерактивні методи навчання (див. текст [«Інтерактивні методи викладання»](#)).

Аналіз інтерактивних методів навчання.

Самооцінювання щодо застосування інтерактивних методів і форм навчання.

Обмін досвідом щодо застосування інтерактивних методів і форм навчання.

Аналіз переваг інтерактивних методів навчання, визначення труднощів у процесі їх реалізації на уроках. Пошук способів подолання цих труднощів.

Практикування інтерактивного навчання в онлайн-середовищі.

Обмін досвідом щодо навчання про інтерактивне викладання з педагогічними колективами інших освітніх закладів.

Пошук інтерактивних методик та форм, які можна реалізувати під час дистанційного навчання.

Завдання на розвиток ІКТ: організація та проведення інтерактивної навчальної зустрічі.

Тема 2.2. Створення власної вправи на основі інтерактивного методу чи методики.

(творча майстерня, 6 годин)

Творче завдання 1: створення вправи з розвитку громадянських та соціальних, а також предметних компетентностей на основі методики інтерактивного навчання (у межах навчальної програми предмету, який викладає слухач(ка)).

Творче завдання 2: зворотній зв'язок на вправи з розвитку громадянських та соціальних, а також предметних компетентностей, розроблені колегами.

Модуль 3. Адаптація та створення навчальних ресурсів для формуального оцінювання на предметах, які викладають слухачі.

Час за робочою навчальною програмою – 10 годин

Тема 3.1. Техніки формуального оцінювання

(інтерактивна майстерня, 4 години)

Опрацювання навчальних програм з предметів, які викладають слухачі, з огляду на теми, на яких можна застосувати техніки формуального оцінювання.

Ознайомлення з [техніками формуального оцінювання](#).

Аналіз технік формуального оцінювання: з якою метою їх використовувати.

Тема 3.2. Адаптація та створення вправ для формувального оцінювання на предметах, які викладають слухачі

(творча майстерня, 6 годин)

Творче завдання 1: створення для предмету, який викладає слухач(ка), вправи з формувального оцінювання на основі опрацьованих технік.

Творче завдання 2: зворотній зв'язок на вправи з формувального оцінювання, розроблені колегами.

Модуль 4. Створення стратегії формувального оцінювання на предметах, які викладають слухачі.

Час за робочою навчальною програмою – 10 годин

Тема 4.1. Створення стратегії формувального оцінювання для тематичного блоку

(творча майстерня, 10 годин)

Опрацювання ширшого арсеналу технік формувального оцінювання.

Аналіз вправ з формувального оцінювання, розроблених для предмету, який викладає слухач(ка).

Мапування тематичного блоку на своєму предметі з перспективи учнів та з перспективи вчителя.

Підбір комбінації технік формувального оцінювання для фасилітації проходження обраного тематичного блоку учнями.

Творче завдання 1: складання стратегії оцінювання до обраного тематичного блоку.

Творче завдання 2: зворотній зв'язок на стратегії формувального оцінювання, розроблені колегами.

Контроль виконання програми. Контроль є передовсім засобом моніторингу досягнень результатів навчальної діяльності слухачами. Він здійснюється, щоб з'ясувати, наскільки зрозумілими для слухачів є запропоновані завдання й чи потрібна додаткова методична або інша допомога. Контроль проводиться послідовно й систематично, із застосуванням різноманітних прийомів зворотного зв'язку. Контакт, а відтак, і контроль, відбуваються через засоби дистанційного зв'язку. Тренерська команда працює в ролі менторів, доступних для індивідуальних та колективних консультацій у зручних для слухачів формах. Контроль також спрямовано на те, щоб покращити фінальні *творчі розробки слухачів, які є головним підсумковим результатом пройденого навчання.*

Оцінювання: під час навчання застосовується формувальне оцінювання. Цей процес розглядається як засіб обміну інформацією щодо результативності пропонованого навчання. Оцінювання – вербальне (усне чи письмове), а також комбіноване, зі застосуванням ІКТ, зображень. Між тренерами та представниками школи заохочується постійний діалог.

Ефективність (оцінювання) навчальної програми відбувається через онлайн-анкетування слухачів.

III. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Назви теми	Кількість годин		
	Усього	Лекції	Практичні
Модуль 1. Адаптація та створення навчальних ресурсів з розвитку громадянських та соціальних компетентностей на предметах, які викладають слухачі	10		10
Тема 1.1 Адаптація навчальних вправ з розвитку громадянських та соціальних компетентностей за зразком	4		4
Тема 1.2 Створення навчальних вправ з розвитку громадянських та соціальних компетентностей	6		6
Модуль 2. Створення навчальних ресурсів з розвитку громадянських та соціальних компетентностей на предметах, які викладають слухачі, на основі методик інтерактивного навчання	10		10
Тема 2.1. Інтерактивні методи навчання	4		4
Тема 2.2. Створення власної вправи на основі інтерактивного методу чи методики	6		6
Модуль 3. Адаптація та створення навчальних ресурсів для формувального оцінювання на предметах, які викладають слухачі	10		10
Тема 3.1. Техніки формувального оцінювання	4		4

Тема 3.2. Адаптація та створення вправ для формувального оцінювання на предметах, які викладають слухачі	6		6
Модуль 4. Створення стратегії формувального оцінювання на предметах, які викладають слухачі	10		10
Тема 4.1. Створення стратегії формувального оцінювання для тематичного блоку	10		10
Всього годин:	40		40

IV КОРИСНІ РЕСУРСИ

1. Нова українська школа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Концепція Нової української школи (2016). – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>
4. Закон України про освіту (2017). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Закон України про повну загальну середню освіту (2020). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
6. Діючі навчальні програми на сайті Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
7. Абетка для директора. – Режим доступу: <http://www.sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/instytutysiinyi-audyty/973-abetka-dlia-dyrektora>
8. Рамка компетентності для культури демократії. – Режим доступу: Том 1, <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/posibnyky-rady-yevropy-z-osvity-dlia-demokratychnoho-hromadianstva-i-prav-liudyny/ramka-kompetentnostej-dlya-kulturi-demokratiji-2>; Том 2, <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/posibnyky-rady-yevropy-z-osvity-dlia-demokratychnoho-hromadianstva-i-prav-liudyny/ramka-kompetentnostej-dlya-kulturi-demokratiji>; Том 3, <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/posibnyky-rady-yevropy-z-osvity-dlia-demokratychnoho-hromadianstva-i-prav-liudyny/ramka-kompetentnostej-do-kulturi-demokratiji>
9. 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. Посібник для вчителя для реалізації наскрізної тематичної лінії “громадянська відповідальність” в оновлених шкільних програмах для 5-9 класів. / Рафальська М., Боярчук О., Герасим Н. та ін. – Європейський центр ім. Вергеланда – Київ, 2017 – 136 с. – Режим доступу: <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/publikatsii-vydani-v-ramkakh-prohramy/gromadyanska-vidpovidalnist>
10. Компас. Посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coe.int/uk/web/compass>

- 11.Бібліотека¹ Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka>
- 12.Тулбокс Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.schools-for-democracy.org/onlain-resursy/toolbox>
- 13.Завдання курсу на платформі moodle Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://e-learning.schools-for-democracy.org>

¹ Бібліотека містить посібники Ради Європи з посібників з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини, а також посібників для розвитку компетентностей для культури демократії